

KATARZYNA KONDZIOŁA-PICH

ORCID: 0000-0003-1950-9299

Uniwersytet Szczeciński, Szczecin

katarzyna.kondziola-pich@usz.edu.pl

Covidoci kontra covidianie – kilka uwag o hejcie w czasach zarazy

Słowa kluczowe

komunikacja internetowa, hejt, koronawirus

Key words

online communication, hate, coronavirus

Komunikowanie się stanowi integralną część społecznego funkcjonowania każdego człowieka. Na przełomie XX i XXI wieku ludzkość zyskała nowe medium komunikacji – internet. Jego potencjał badawczy został przez naukowców szybko zauważony.

Polskie badania nad przestrzenią komunikacyjną internetu koncentrują się m.in. na typologicznym zróżnicowaniu komunikatów¹, opisie gatunków internetowych², strukturalno-językowej analizie tekstu internetowego³ i zasadach grzeczności językowej

¹ Por. np. Włodzimierz Gruszczyński, „Czy normy językowe obowiązują w Internecie?”, w: *Zmiany w publicznych zwyczajach językowych*, red. Jerzy Bralczyk, Katarzyna Mosiołek-Kłosińska (Warszawa: Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN, 2001), 183–190.

² Jan Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007).

³ Urszula Żydek-Bednarczuk, „Dyskurs internetowy”, w: *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. Ewa Malinowska, Jolanta Nocoń, Urszula Żydek-Bednarczuk (Kraków: Universitas, 2013), 347–379.

panujących w sieci⁴ (tzw. netykiecie⁵). Coraz częściej analizom poddawane jest także zjawisko hejtu internetowego, które najprościej można scharakteryzować jako „nienawistną wypowiedź krytykującą jakieś zdarzenie, czyjąś postawę lub jakąś osobę”⁶. Polega ono na „pogardliwej ocenie zjawisk, zdezawuowaniu czegoś, obrażaniu zarówno rozmówców, jak i innych podmiotów, okazywaniu im agresji i nienawiści”⁷.

Celem badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszego artykułu jest analiza hejtu internetowego występującego w kontekście kryzysu społeczno-gospodarczego wywołanego pandemią COVID-19. Pod tym kątem omówione zostaną wypowiedzi, w których internauci odnoszą się do jednego z najpopularniejszych obiektów ataków hejterskich, tj. polityków. Analiza dotyczy będzie głównych cech językowych zaobserwowanych w przytoczonych przykładach. Materiał językowy stanowią komentarze internetowe dotyczące artykułów na temat pandemii i jej rozprzestrzeniania się na świecie⁸. Artykuły te pochodzą z portali internetowych o charakterze informacyjnym i plotkarskim: interia.pl, wp.pl oraz plotek.pl. Wszystkie zostały opublikowane w październiku 2020 roku. W sumie zebrano 766 komentarzy, z których do analizy wybrano 237. Wybór opierał się na kryteriach wyłonionych z rozbudowanego spisu elementów analizy kultury wypowiedzi internetowych, zaproponowanego przez Krzysztofa Krejtz i Pawła Kolendę⁹. Do kryteriów szczegółowych zaliczono:

1. Kryterium treści – stosunek negatywny (wyszydzanie, lżenie, poniżanie, ublżanie, dyskredytowanie, umniejszanie szacunku, stereotypizacja, lekceważenie, propagowanie przemocy, agresji i łamania reguł); opis w kategoriach agresji, grożenia, obrażania.
2. Kryterium formy – ton wypowiedzi: sarkazm¹⁰, ironia; negatywny ładunek emocjonalny.

⁴ Małgorzata Marcjanik, *Grzeczność w komunikacji językowej* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007) – szczególnie rozdział 3 „Grzeczność w komunikowaniu interpersonalno-medialnym (przy użyciu telefonu, domofonu, internetu, listu)”.

⁵ Michał Pręgowski, *Zarys aksjologii internetu. Netykieta jako system norm i wartości sieci* (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2012).

⁶ Anna Niepytalska-Osiecka, „O fejku, lajku i hejcie w polszczyźnie internetowej”, *Język Polski* 4 (2012): 345.

⁷ Barbara Sobczak, „Komu służy hejt”, *Akcent. Literatura i Sztuka* 3 (2019): 10.

⁸ Wszystkie przykłady zostały przytoczone w oryginalnej formie językowej i graficznej.

⁹ Krzysztof Krejtz, Paweł Kolenda, „W jaki sposób badać kulturę wypowiedzi w Internecie?”, w: *Internetowa kultura obrażania?*, red. Krzysztof Krejtz (Interactive Advertising Bureau Polska, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Ośrodek Przetwarzania Informacji, 2012), 20, wydanie internetowe: <https://www.komentujnieobrazaj.pl/kno/ko-raport.pdf>, dostęp 24.10.2020.

¹⁰ Sarkazm to „forma przypominająca pochwałę przy kontekście wskazującym na prześmiewczy charakter”. Kamila Zasada, Victoria Kamasa, „Agresja werbalna w komentarzach internetowych”, *Investigationes Linguisticae* 37 (2017): 75.

3. Kryterium językowe – wulgaryzmy, groźby, wykluczanie, depersonalizacja, określenia obraźliwe, trolling¹¹, prowokacja.

4. Kryterium oceny ogólnej – przekraczanie granicy kultury wypowiedzi.

Spis ten uzupełniono o dwa elementy pomocnicze, których zastosowanie sprowadzało się do ustalenia, czy analizowany komentarz zawiera obelgę (słownictwo obraźliwe, używane, by ubliżyć adresatowi) lub krytykę (reprimendę wyrażającą niechęć do adresata)¹².

Badacze hejtu zauważają, że jego głównym celem jest wyładowanie agresji¹³. Anna Gawenda pisze:

podstawowym działaniem osób stosujących tę formę agresji jest jedynie atak. Ich celem nie jest uświadamianie błędów popełnianych przez drugą osobę bądź wskazywanie możliwych rozwiązań danego zachowania. Omawiane zjawisko wyraża się w bezpośrednim kierowaniu odczuwanego gniewu, frustracji i agresji wobec drugiej osoby. Działanie ma również na celu deprecjonowanie danej jednostki w oczach innych osób. [...] Hejting jest również formą agresji bezpośredniej, jawnej zarówno wobec odbiorcy, jak i nadawcy tekstu, do którego odnosi się komentarz¹⁴.

Agresja jest łączona przez badaczy z poczuciem frustracji, której źródeł należy szukać w szybkim tempie życia współczesnego człowieka, wysokich oczekiwaniach w stosunku do siebie samego oraz chęci osiągnięcia sukcesów na każdej płaszczyźnie życia¹⁵. Oczekiwania te są często niemożliwe do spełnienia z powodu poczucia braku bezpieczeństwa socjalnego, niestabilnej sytuacji gospodarczej i politycznej oraz kreowania przez media katastroficznych prognoz¹⁶.

Okazywanie gniewu i frustracji widoczne jest także w analizowanym materiale. Jak już wspomniano, pochodzi on z października 2020 roku, a więc czasu, w którym społeczeństwo polskie bardzo mocno odczuwa efekty panującej pandemii, wynikających z niej

¹¹ Trolling to „antyspołeczne zachowanie charakterystyczne dla forów dyskusyjnych i innych miejsc w Internecie, w których prowadzi się dyskusje. Polega on na zamierzonym wpływu na innych użytkowników w celu ich ośmieszenia lub obrażenia (często następstwem jest wywołanie kłótni) poprzez wysyłanie napastliwych, kontrowersyjnych, często nieprawdziwych przekazów czy też poprzez stosowanie różnego typu zabiegów erystycznych. Podstawą tego działania jest upublicznianie tego typu wiadomości jako przynęty, która doprowadzić mogłaby do wywołania dyskusji”. Michał Wawrzyniak, *Hejtholik* (Gliwice: Wydawnictwo Helion, 2015), 35.

¹² Zasada, Kamasa, „Agresja”, 75.

¹³ Alina Naruszewicz-Duchlińska, *Nienawiść w czasach Internetu* (Gdynia: Novae Res, 2015), 16. Temat agresji językowej został również szeroko omówiony w monografii Bożeny Taras, *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne* (Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2013).

¹⁴ Adriana Gawenda, „Hejt jako przejaw patologicznych zachowań i konsekwencja rozwoju technologicznego”, *Bezpieczeństwo. Obronność. Socjologia* 9/10 (2018): 51.

¹⁵ Danuta Pytel-Pandey, „Akty agresji językowej na przykładach z języków polskiego i rosyjskiego”, *Slavica Wratislaviensia* 162 (2016): 103.

¹⁶ Naruszewicz-Duchlińska, „Nienawiść”, 40.

ograniczeń oraz wiążącego się z nią poczucia braku stabilności i lęku o przyszłość własną i swoich bliskich. Koronawirus wywołujący chorobę COVID-19 panuje w Polsce już od siedmiu miesięcy¹⁷, natomiast świat walczy z nim już prawie od roku. Poczucie niepewności wzmagają fakt, że w wielu krajach epidemia wciąż przybiera na sile i nikt nie widzi szans na jej szybkie zakończenie. Media od wielu miesięcy przepełnione są negatywnymi wiadomościami o kolejnych ciężkich zachorowaniach i niepokojących konsekwencjach globalnego kryzysu. Taki stan rzeczy bez wątpienia stanowi źródło frustracji u wielu osób, które próbują ją wyładować za pomocą agresji językowej, przejawiającej się hejtem.

Opozycja my–oni

Analiza zebranego materiału językowego dowodzi, że nienawistne komentarze umieszczone pod artykułami dotyczącymi pandemii bazują na dychotomicznych podziałach, które wyrażają się w przeciwstawieniu „my–oni”. To, co znajduje się po stronie „my”, stanowi wartość absolutną, natomiast to, co znalazło się po stronie „oni”, jest pozbawione wszelkich wartości, więcej, stanowi uniwersum antywartości¹⁸. W toku badań wyłoniono i nazwano tych, których hejterzy zaliczają do grupy „oni” i na których wyładowują swoją agresję¹⁹. Należą do nich m.in. politycy, lekarze, naukowcy, duchowni, katolicy, media, firmy farmaceutyczne, inne państwa (w szczególności Chiny²⁰), inni użytkownicy internetu. Ramy objętościowe artykułu pozwalają na opisanie mechanizmów dotyczących hejtowania tylko jednej z wymienionych grup – polityków.

Wyładowując swoją agresję, internauci odnoszą się w komentarzach zarówno do polityków – ogólnie, jak i do rządu, premiera, prezydenta czy innych działaczy sceny politycznej. Stosowane zabiegi językowe służą wyszydzeniu, obrażaniu, lekceważeniu, poniżaniu, ubliżaniu i dyskredytowaniu. Hejterzy posługują się w swoich wypowiedziach potoczną i nacechowaną ujemnie leksyką, która wyraża silne emocjonalne wartościowanie. Komentarze, nawiązujące do potocznego języka mówionego, przyjmują często formy konstrukcji równoważnikowych i eliptycznych. Obrazuje to następujący przykład:

¹⁷ Artykuł powstał w 2020 roku.

¹⁸ Michał Głowiński, „Retoryka nienawiści”, *Nauka* 2 (2007): 24.

¹⁹ Osoby lub grupy osób, których dotyczy hejt, zostały wyłonione w toku analizy badanego materiału i nie mają nic wspólnego z osobistymi przekonaniem czy preferencjami politycznymi autorki artykułu. Dobór materiału został natomiast przeprowadzony w sposób obiektywny, na podstawie kryteriów opisanych w tekście, i również w żadnym stopniu nie stanowi odzwierciedlenia prywatnych poglądów autorki.

²⁰ Chiny były pierwszym państwem, w którym odkryto koronawirus SARS-CoV-2, dlatego w wypowiedziach hejterów często można spotkać zarzut, że to właśnie Chiny są odpowiedzialne za wywołanie pandemii i światowego kryzysu.

A teraz respiratory dla bezpartyjnych, ludzi pracy, a politycy wpieprzać jabłka²¹ i czekać na Piotra. To sami nam zgotowaliście²².

Chociaż potoczność w komunikacji bezpośredniej stanowi element dialogowej formy mówionej i służy usprawnieniu wyrażania myśli poprzez ekonomizację języka, to w przypadku hejtu tego typu zabiegi nie są zaproszeniem do dialogu, a wręcz kategorycznie go odrzucają. Wypowiedzi internautów przypominają krótkie komunikaty, co ma stworzyć poczucie stanowczości i pewności nadawcy. Widać to w powyższym przykładzie, który przybiera formę żądania. Wypowiadający się tu internauta neguje tradycyjne pojmowanie hierarchiczności, charakterystyczne w komunikacji bezpośredniej. Hejter, kierując swoje żądanie do polityków znajdujących się poza jego zasięgiem w życiu realnym, plasuje się na górnych szczeblach drabiny społecznej.

Teorie spiskowe

Hejtując polityków, internauci precyzują tę grupę jako rząd, rządzących lub partię rządzącą. Kierują w ich stronę szereg zarzutów i pretensji, a jednym z oskarżeń jest przypisywanie im chęci sprawowania kontroli nad społeczeństwem:

- (1) *Bo to jest na rękę rządzącym, w ten sposób mają większą kontrolę nad społeczeństwem. Dojdzie do tego, że bez potwierdzonego szczepienia na COV – a co za tym idzie (bo to jest to samo) bez wszczepionego czipa, nie zrobisz zakupów, ani nie pojedziesz komunikacją²³.*

Zaprezentowany powyżej przykład obrazuje tendencję do tworzenia przez hejterów różnorodnych teorii spiskowych. Polegają one na próbie wyjaśnienia sytuacji związanej z pandemią poprzez przekonywanie o istnieniu spisku zakamufłowanej grupy osób, które zawarły tajne porozumienie w celu osiągnięcia własnych korzyści. Ich działania polegają na zatajaniu prawdy o pandemii przed opinią publiczną. Jedną z takich teorii spiskowych dotyczy przymusowego stosowania szczepionek przeciwko wirusowi SARS-CoV-2, w których

²¹ Ten fragment komentarza stanowi nawiązanie do wypowiedzi jednego z senatorów Prawa i Sprawiedliwości, który w rozmowie z dziennikarzem radia RMF FM zachęcał do wspierania odporności poprzez spożywanie owoców, w szczególności jabłek: *Stanisław Karczewski o sposobach walki z Covid-19*, dostęp 25.10.2020, <https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/polska/news-stanislaw-karczewski-o-sposobach-walki-z-covid-19-jedno-jabl,nId,4794393>.

²² *Koronawirus w Polsce. Dr n. med. Grażyna Cholewińska-Szymańska: wszystkie respiratory są zajęte*, dostęp 18.10.2020, <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/polska/news-koronawirus-w-polsce-dr-n-med-grazyna-cholewinska-szymanska-,nId,4800381>.

²³ *System opieki musi iść w stronę masowych testów*, dostęp 19.10.2020, <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/polska/news-ekspert-system-opieki-musi-isc-w-strone-masowych-testow-na-c,nId,4800300>.

mają się znajdować czipy. Ich wszczępienie, zdaniem hejterów, pozwoli spiskowcom kontrolować każdego człowieka.

Inna teoria spiskowa mówi o celowym postępowaniu, w które zamieszany jest nie tylko rząd Polski, ale także prezydent, partie lewicowe i opozycyjne, media, duchowni, Światowa Organizacja Zdrowia oraz Bill Gates²⁴. Za przykład niech posłużą fragmenty komentarza, który z powodu niezwykle rozbudowanej formy nie może być przytoczony w całości:

- (2) *Falszywa pandemia jest tam, gdzie są skorumpowane rządy i gdzie jest „wirus propagandy”, który sieje strach, lęk i doprowadza ludność do depresji, chorób serca, udarów, nowotworów. PiS, media, niektórzy biskupi i księża biorą udział w kłamstwie plan-demicznym, przestępstwie masońskim [...] PiS prowadzi terror, wszedł w buty PO i z lewicą pod bzdurną pandemią masońską realizuje postulaty lewackie; [...] Gates się wygadał! Szczepionka na koronę wymorduje wiele ludzi i wszystkich uszkodzi genetycznie! [...] Tu nie o żadnego wirusa chodzi, tylko o „Nowy Porządek Świata [New World Order]” – mówił Morawiecki w Sejmie 4.06.2020r. i kontrolę każdego ludzkiego kroku. „New World Order” – to nowy ład światowy oddający cześć szatanowi i wszystkiemu co z nim związane. [...] Prezydent na konferencji prasowej ujawnił mocne informacje na temat działania akcji korona wirusowej, że otrzymał za nakręcanie fałszywej pandemii znaczną ofertę pieniężną 92 mln dolarów przez Światową Organizację Zdrowia (WHO)*²⁵.

Autor zaprezentowanej wypowiedzi potwierdza często powtarzane przez hejterów teorie, jakoby działanie zamieszanych w spisek osób miało polegać na zastraszaniu społeczeństwa po to, aby doprowadzić do depresji, chorób na tle nerwowym i sercowym, a w konsekwencji do depopulacji, będącej początkiem tzw. Nowego Porządku Świata. Wypowiedź intensyfikuje nacechowana pejoratywnie leksyka (*terror, przestępstwo, wymordować*), wymowne metafory (*wirus propagandy*) i negatywne określenia (*skorumpowane rządy, fałszywa pandemia*).

Neologizmy

Analiza zebranego materiału uwidacznia panującą w wypowiedziach internautów tendencję do tworzenia neologizmów, które w sposób zwięzły i trafny mają wyrażać zamiar nadawcy i przekazywać jego opinię na poruszany temat. Zabieg ten obrazuje często powtarzające się w komentarzach słowo *plandemia*, będące kontaminacją leksemów „plan” i „pandemia”.

²⁴ Bill Gates – współzałożyciel korporacji Microsoft i jeden z najbogatszych ludzi na świecie jest często pojawiającą się postacią w teoriach spiskowych. Ich autorzy sugerują, że miliarder już dawno zaplanował pandemię, a jego celem ma być wprowadzenie obowiązkowej szczepionki przeciwko wirusowi, której sam będzie producentem i na której zbije fortunę. Inna teoria mówi o tym, że produkowane przez Gatesa szczepionki będą zawierać truciznę, która doprowadzi do śmierci wielu osób, a w konsekwencji do depopulacji świata.

²⁵ *System opieki*.

Użycie go umożliwi nadawcy przedstawienie w klarowny sposób przekonania o spiskowym podłożu światowego kryzysu wywołanego koronawirusem oraz o istnieniu ukrytego planu bliżej nieokreślonych osób. W analizowanym materiale omawiany neologizm występuje często i można spotkać różny jego zapis, np. przy użyciu łącznika (*plan-demia*) lub wyróżnienia wielką literą:

- (1) *1500 lekarzy, prawników, profesorów z Holandii i nie tylko podczas specjalnego kongresu podpisało takie samo memorandum o to aby zakończyć Zakłamaną Plandemię !!!²⁶.*
- (2) *Te wszystkie obostrzenia nie zostaną cofnięte, gdy Plandemia tego wirusa ustąpi, te obostrzenie i zmiany w zapisach ustaw już pozostaną. Bo to jest na rękę rządzącym, w ten sposób mają większą kontrolę na społeczeństwem²⁷.*
- (3) *Zrzucamy kagańce! Odwołujemy plandemię !²⁸.*

Kolejnym przykładem na słowotwórczą kreatywność internautów jest neologizm *covidiot*, powstały na bazie leksemu „idiota” oraz nazwy choroby wywoływanej koronawirusem – COVID-19. Ta pejoratywnie nacechowana forma służy określaniu osób, które nie wierzą w istnienie pandemii i, co za tym idzie, nie stosują się do narzuconych obostrzeń, przez co są posądzane o roznoszenie wirusa wśród społeczeństwa. Użycie tego nowo powstałego słowa służy deprecjonowaniu i krytykowaniu osób, których dotyczy hejt:

- (1) *covidoci nie wierzą w covid ale za to wierzą w yeti, potwora z Lochness, budowniczych piramid z kosmosu, nie wierzą w lądowanie na księżycu, myślą że amerykanie przechowują kosmitów z Roswell, są przeciwnikami szczepień, wierzą za to w gusła i znachorskie metody lecznicze, nie wierzą w ocieplenie klimatu, widzą zagrożenie w 5G, są eurosceptykami i miłośnikami dyktatur putina, lukaszenki, orbana czy erdogana²⁹.*
- (2) *uff jak to dobrze, że nie jestem covidiotą, narażałbym na śmierć starsze oraz schorowane osoby, lamalbym nogi paniom motorniczym za zwrócenie mi uwagi, na szczęście nie byłem osłem w szkole³⁰.*

Przeciwnikami *covidiotów* są *covidianie*³¹ – ci, którzy przestrzegają zasad mających na celu powstrzymanie rozprzestrzeniania się koronawirusa. Forma *covidianie* bezpośrednio

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże.

²⁹ Tamże.

³⁰ Tamże.

³¹ *Prof. Małgorzata Bogunia-Borowska: Sytuacja kryzysowa zawsze obnaża mocne i słabe strony*, dostęp 25.10.2020, <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/polska/news-prof-malgorzata-bogunia-borowska-sytuacja-kryzysowa-zawsze-o,nId,4798672>.

nawiązuje do leksemu „Marsjanie” – nazwy mieszkańców planety Mars. Są to hipotetyczne istoty, przedstawiane w kulturze jako człekokształtne ufoludki, często w kolorze zielonym. W omawianym kontekście najważniejsze jest domniemanie istnienia Marsjan, budzące analogiczne odczucia co do słuszności postępowania *covidian*.

Tendencja do tworzenia neologizmów szczególnie uwidacznia się w komentarzach dotyczących partii politycznych, zwłaszcza dwóch ugrupowań: PiS i PO. Tu hejterzy wykorzystują akronimy i wyodrębniają wielkimi literami część wyrazu odpowiadającą brzmieniowo danemu skrótowcowi. Tak zmodyfikowane słowo otrzymuje negatywny wydźwięk, a odbiorca jest w stanie precyzyjnie określić obiekt odniesienia:

- (1) *Oczywiście POmyłona wie ze wszystkie respiratory zajete, POdobno dla POmylencow nie ma koronawirusa, ich nic nie rusza wiec PO co te brednie?*³².
- (2) *PONiższe wpisy PONiżej poziomu człowieczeństwa POMyślcie i rozważcie co i was może dopaść, na nawrócenie na razie nie za późno ale „CO JEŚLI BÓG JEST, wasze wpisy są dla was tragiczne*³³.

Neologizmy powstałe przy użyciu akronimu identyfikującego partię Prawo i Sprawiedliwość charakteryzują się większą różnorodnością formy. Tu skrótowiec bywa wyróżniony nie tylko wielkimi literami, ale także za pomocą łącznika, spacji lub innych znaków graficznych, np. *PiS land, pis-du, pis>>>> u>>> ary*. Neologizmy te są najczęściej nacechowane negatywnie i należy je zaliczyć do wulgaryzmów. Obrazują to następujące przykłady:

- (1) *Pis>>>> dziel>>>>>>>cy wcisnęły hamulec i w przyszłym tygodniu, obie krzywe, wypuszczą się na tym samym poziomie. Bedą mogły pis>>>> u>>> ary ogłosić kolejny sukces, sukces inaczej.:*³⁴.
- (2) *Ej wy super eksperci..... może poinformowali byście o tym PiS dzielski narząd, bo w porównaniu z innymi europejskimi krajami to PiS doland wygląda jakoś słabo.... życzę Polakom szczęścia, niestety tylko szczęście może was uratować, bo wasz nierząd raczej nie*³⁵.

Ostatni przykład zawiera dwie formy ukazujące krytyczny i lekceważący stosunek nadawcy do polskiego rządu. Mowa o leksemach *nierząd* i *narząd*, które w procesie neosemantyzacji otrzymały znaczenie ‘rząd’. Jest to kolejny zabieg służący wulgaryzacji treści i przekazu. Polega on na odniesieniu do podstawowego znaczenia użytych leksemów

³² *Koronawirus w Polsce. Dr n. med. Grażyna Cholewińska.*

³³ *Koronawirus. Kolejny rekord zakażeń. Jesteśmy o krok od tragedii*, dostęp 17.10.2020, <https://wiadomosci.wp.pl/koronawirus-kolejny-rekord-zakazen-ekspert-jestesmy-o-krok-od-tragedii-6565594438929024a>.

³⁴ Tamże.

³⁵ *System opieki.*

– „nierząd” jako ‘prostytucja’ i „narząd”, w tym przypadku jako określenie narządu rodowego (tu szczególnie zwulgaryzowanego poprzez użycie połączenia *PiS dzielski narząd*).

Jak widać, hejt opiera się czasem na odniesieniach do silnie zwulgaryzowanej seksualności człowieka. Zdarza się również, że bazuje on na odwołaniach do sfery fekalnej, kojarzonej z brudem i fetorem, co w jasny sposób pokazuje nastawienie nadawcy do prezentowanych treści. Na wymienienie ze względu na częstotliwość występowania zasługuje tu hybryda językowa zawierająca angielski leksem *piss* – ‘siki’:

(1) *Dla piss-owskiego s c i e r w a ważniejsze jest utrzymanie propagandy i k l e r u*³⁶.

W przytoczonym komentarzu cząstka *piss* została dodatkowo wyróżniona za pomocą zapisu z łącznikiem. W ten sposób nadawca nie pozostawia wątpliwości, jak użyta przez niego forma powinna zostać zrozumiana. Przykład ten obrazuje również zastosowanie specjalnego stylu formatowania jako sposobu wyróżnienia treści, na które nadawca chce zwrócić szczególną uwagę odbiorcy. Mowa tu o zapisie słów *s c i e r w a* oraz *k l e r*, które zostały wyeksponowane za pomocą spacji rozdzielających poszczególne litery.

Hejterzy wykorzystują także znaki graficzne, ułatwiające im szybkie i jasne przekazanie zamierzonych celów. W analizowanym materiale dotyczy to sytuacji, w których nadawca oskarża partię rządzącą o okradanie społeczeństwa i bogacenie się jego kosztem. Czyni to za pomocą specjalnego zabiegu graficznego, polegającego na użyciu w tekście symbolu dolara amerykańskiego (\$). Oto przykład:

(1) *Jeżeli wylaczacie respiratory to proszę najpierw tych z pi\$\$u bo porzadnych ludzi szkoda*³⁷.

Zastosowanie omawianej formy graficznej sprawia, że oskarżenia dotyczące sfery finansowej są jedynie implikowane, a nie wyrażone wprost. Z jednej strony pozwala to na maksymalną ekonomizację zapisu, z drugiej zaś – na jasne i zwięzłe przekazanie intencji.

Podsumowanie

Na podstawie zaprezentowanego w niniejszym tekście materiału językowego można wydzielić kilka cech, którymi charakteryzuje się hejt językowy. Pierwszą z nich jest spiskowe rozumienie rzeczywistości. Opiera się ono na dychotomicznym podziale wyrażonym przeciwstawieniem „my–oni”. W ramach tego podziału nienawistnej krytyce i deprecjacji

³⁶ Tamże.

³⁷ *Red Lipstick Monster zakażona koronawirusem*, dostęp 27.10.2020, <https://www.plotek.pl/plotek/k/7,154063,26409215,red-lipstick-monster-zakazona-koronawirusem-system-jest-niewydolny.html>.

podlega wszystko, co znajduje się po stronie „oni”. Głównym zabiegiem językowym stosowanym tu przez hejterów jest używanie języka potocznego. Oprócz leksyki przejawia się on także w eliptycznych i równoważnikowych konstrukcjach wypowiedzi.

W tekście zostały również omówione przekształcenia różnych kategorii. Należą do nich neologizmy, będące kontaminacją dwóch leksemów (np. *plandemia*, *covidiota*, *covidianin*) oraz przekształcenia, które zawierają i uwypuklają akronimy identyfikujące partie polityczne (np. *POMylona*, *PiSland*).

Kolejną cechą jest odwoływanie się do silnie zwulgaryzowanej sfery seksualności i płciowości człowieka, a także do prymitywnych skojarzeń erotycznych i fekalnych. Za ich pomocą tworzone są neosemantyzmy (np. *nierząd* w znaczeniu ‘rząd’) i hybrydy językowe (np. *pissowski*).

W swoich komentarzach hejterzy często stosują zabieg grafizacji³⁸, czyli zapisu tekstu lub jego części przy użyciu szczególnych znaków graficznych. Może to być na przykład wyeksponowanie niektórych słów za pomocą spacji oddzielającej poszczególne litery (np. *k l e r*) lub użycie symboli graficznych (np. symbol dolara w zapisie słowa *pi\$\$*).

Zaprezentowany tekst ukazał tylko niewielki wycinek z gamy różnorodnych sposobów na rozładowanie agresji przez hejterów internetowych. Jednak już na jego podstawie widać tendencję do krytycznego analizowania informacji, które są sprzeczne z poglądami internautów. Efekt zaprzeczenia jest szczególnie widoczny w kontekście pandemii koronawirusa i doniesień medialnych na jej temat.

Bibliografia

- Gawenda, Adriana. „Hejt jako przejaw patologicznych zachowań i konsekwencja rozwoju technologicznego”. *Bezpieczeństwo. Obronność. Socjologia* 9/10 (2018): 45–63.
- Głowiński, Michał. „Retoryka nienawiści”. *Nauka* 2 (2007): 19–27.
- Gruszczyński, Włodzimierz. „Czy normy językowe obowiązują w Internecie?”. W: *Zmiany w publicznych zwyczajach językowych*, red. Jerzy Bralczyk, Katarzyna Mosiołek-Kłosińska, 183–190. Warszawa: Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN, 2001.
- Grzenia, Jan. *Komunikacja językowa w Internecie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.
- Krejtz, Krzysztof, Paweł Kolenda. „W jaki sposób badać kulturę wypowiedzi w Internecie?”. W: *Internetowa kultura obrażania?*, red. Krzysztof Krejtz, 17–24. Interactive Advertising Bureau Polska, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Ośrodek Przetwarzania Informacji, 2012. Dostęp 24.10.2020. Wydanie internetowe: <https://www.komentujnieobrazaj.pl/kno/ko-raport.pdf>.
- Marcjanik, Małgorzata. *Grzeczność w komunikacji językowej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.
- Naruszewicz-Duchlińska, Alina. *Nienawiść w czasach internetu*. Gdynia: Novae Res, 2015.
- Niepytalska-Osiecka, Anna. „O fejku, lajku i hejcie w polszczyźnie internetowej”. *Język Polski* 4 (2012): 343–352.

³⁸ Jarosław Pacuła, „Grafizacja i wizualizacja słowa w zapowiedziach medialnych”, *Media i Społeczeństwo* 2 (2012): 75.

- Pacuła, Jarosław. „Grafizacja i wizualizacja słowa w zapowiedziach medialnych”. *Media i Społeczeństwo* 2 (2012): 74–93.
- Pręgowski, Michał. *Zarys aksjologii internetu. Netykieta jako system norm i wartości sieci*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2012.
- Pytel-Pandey, Danuta. „Akty agresji językowej na przykładach z języków polskiego i rosyjskiego”. *Slavica Wratislaviensia* 162 (2016): 102–110.
- Sobczak, Barbara. „Komu służy hejt”. *Akcent. Literatura i Sztuka* 3 (2019): 10–17.
- Taras, Bożena. *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2013.
- Wawrzyniak, Michał. *Hejtoholik*. Gliwice: Wydawnictwo Helion, 2015.
- Zasada, Kamila, Victoria Kamasas. „Agresja werbalna w komentarzach internetowych”. *Investigationes Linguisticae* 37 (2017): 72–85.
- Żydek-Bednarczuk, Urszula. „Dyskurs internetowy”. W: *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. Ewa Malinowska, Jolanta Nocoń, Urszula Żydek-Bednarczuk, 347–379. Kraków: Universitas, 2013.

Netografia

- Koronawirus. Kolejny rekord zakażeń. Jesteśmy o krok od tragedii*. Dostęp 17.10.2020. <https://wiadomosci.wp.pl/koromawirus-kolejny-rekord-zakazen-ekspert-jesteśmy-o-krok-od-tragedii-6565594438929024a>.
- Koronawirus w Polsce. Dr n. med. Grażyna Cholewińska-Szymańska: wszystkie respiratory są zajęte*. Dostęp 18.10.2020. <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/polska/news-koronawirus-w-polsce-dr-n-med-grazyna-cholewinska-szymanska-nId,4800381>.
- Prof. Malgorzata Bogunia-Borowska: Sytuacja kryzysowa zawsze obnaża mocne i słabe strony*. Dostęp 25.10.2020. <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/polska/news-prof-malgorzata-bogunia-borowska-sytuacja-kryzysowa-zawsze-o,nId,4798672>.
- Red Lipstick Monster zakażona koronawirusem*. Dostęp 27.10.2020. <https://www.plotek.pl/plotek-k/7,154063,26409215,red-lipstick-monster-zakazona-koronawirusem-system-jest-niewydolny.html>.
- Stanisław Karczewski o sposobach walki z Covid-19*. Dostęp 25.10.2020. <https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/polska/news-stanislaw-karczewski-o-sposobach-walki-z-covid-19-jedno-jabl,nId,4794393>.
- System opieki musi iść w stronę masowych testów*. Dostęp 19.10.2020. <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/polska/news-ekspert-system-opieki-musi-isc-w-strone-masowych-testow-na-c,nId,4800300>.

Covidoci kontra covidianie – kilka uwag o hejcie w czasach zarazy

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza językowa hejtu internetowego występującego w kontekście kryzysu społeczno-gospodarczego wywołanego pandemią koronawirusa SARS-CoV-2. Materiał stanowi komentarze internetowe umieszczone pod artykułami dotyczącymi pandemii. Spośród grupy kilkuset przykładów wybrano i poddano analizie te, których treść odnosiła się do polityków. Podczas doboru materiału językowego zastosowano kryterium treści, formy, kryterium językowe oraz kryterium oceny ogólnej. Za podstawę działań internetowych nienawistników przyjęto

chęć wyładowania agresji oraz dychotomiczne pojmowanie rzeczywistości. Badania pokazały, że dla hejterów charakterystyczne jest spiskowe widzenie świata. Ich komentarze przepełnione są potocyzmami i wulgaryzmami, a wypowiedzi często przyjmują formę obelg, zarzutów, gróźb i aktów deprecjonujących. Charakterystycznym elementem języka hejterów jest stosowanie różnorodnych neologizmów, które najczęściej są nacechowane ujemnie.

Covidiots vs. covidians: A few remarks on the hate during the time of plague

Summary

The aim of the article is the linguistic analysis of the online hate that occurs within the context of the socioeconomic crisis caused by the coronavirus SARS-CoV-2 pandemic. The research material consists of the online comments posted below the articles on the pandemic. From among several hundreds of instances, those whose content referred to the politicians were selected and analyzed. The selection was made according to the criteria of content, form, language, and general evaluation. As a basis of the online haters actions the author adopted the desire to discharge aggression and the dichotomous understanding of reality. The results of the research demonstrated that conspiratorial view of the world is characteristic of the haters. Their comments are full of colloquialisms and vulgarisms, and their utterances often adopt a form of insults, accusations, threats, and deprecating acts. Furthermore, the haters' language is characterized with the use of a variety of neologisms, which mostly are negatively biased.

Cytowanie

Kondzioła-Pich, Katarzyna. „Covidioci kontra covidianie – kilka uwag o hejcie w czasach zarazy”. *Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny* 20 (2021): 79–90. DOI: 10.18276/sj.2021.20-06.